

Opgave Bestuur en organisatie

Portefeuillehouder(s):	Luzette Kroon, Cees Pieter van Burgsteden, Remco van Maurik, Gerben de Boer, Monique Plantinga en Frank Jorna
Organisatie:	Opgaven Strategie en Omgeving, Assetmanagement en Bedrijfsvoering

Waar zijn we van?

We zorgen ervoor dat ons bestuur en onze organisatie toegerust zijn op het uitvoeren van de taken, nu en in de toekomst. Daartoe hebben we drie opgaven ingericht, namelijk Strategie & Omgeving, Assetmanagement en Bedrijfsvoering.

Strategie & Omgeving wil bestuur en organisatie toerusten op de maatschappelijke ontwikkelingen die van betekenis zijn voor het waterschapswerk, nu en in de toekomst. Door stil te staan bij de vraag wat mogelijk over enkele jaren de agenda bepaalt, kunnen we ons tijdig én beter voorbereiden op de voor ons relevante ontwikkelingen. We bepalen de lange termijndoelen en richting van de organisatie, in nauwe verbinding met de samenleving. Kernwoorden voor deze opgave zijn: vooruitkijken, vernieuwen, samenwerken en onszelf positioneren als waterautoriteit, die spreekt namens het water.

Assetmanagement staat voor de ontwikkeling van professioneel beheer en onderhoud van onze infrastructuur waarmee we bijdragen aan de strategische (beleids-)doelen van Wetterskip Fryslân. We willen de organisatie ontwikkelen van traditionele beheersorganisatie naar een strategische assetmanagementorganisatie. We willen het mogelijk maken dat we in de toekomst op basis van betrouwbare informatie keuzes kunnen maken, waarbij we kijken naar de prestaties die van onze assets worden verwacht, naar de risico's die Wetterskip Fryslân loopt bij achterblijvende prestaties en naar de kosten die met onze assets gemoeid zijn.

Bedrijfsvoering is ondersteunend aan onze primaire opgaven. Streven is de dienstverlening in te richten op de uitdagingen waar we als Wetterskip voor staan en komen te staan. Naast het op niveau houden van de huidige diensten, steken we in 2025 daarom ook tijd en geld in de vernieuwing en verbeteringen van de processen.

Sustainable development goals

Deze opgave draagt bij aan de volgende sustainable developments goals (SDG's):

Zie voor meer informatie de paragraaf "Duurzaamheid en SDG's".

Prestatie indicatoren

Beleidsproduct	Prestatie indicator	Doelstelling vastgesteld beleid	Meetwaarde 2025
Ondersteunende beheerproducten	Betaaltermijn facturen	Binnen 30 dagen	93% binnen 30 dagen

Trends en ontwikkelingen

De opgave Bestuur en Organisatie wordt beïnvloed door de ontwikkelingen zoals deze in het hoofdstuk "Externe en interne ontwikkelingen" zijn verwoord. Deze ontwikkelingen vragen van ons dat we blijven vooruitkijken, aanpassen en vernieuwen.

De klimaatverandering heeft een grote invloed op ons werk. Om klimaatverandering tegen te gaan voeren we ons klimaatprogramma uit. Ook hebben we de Blauwe Omgevingsvisie opgesteld, waarin we onze visie geven op een klimaatrobust watersysteem. Met de toenemende effecten van klimaatverandering is het steeds belangrijker om water en bodem sturend als uitgangspunt te nemen in de ruimtelijke ordening, zoals wij in onze BOvi hebben gedaan.

Belangrijk voor de implementatie van de BOvi was het FPLG, dat een onzeker traject is geworden nu middelen uit het Transitiefonds zijn komen te vervallen. We moeten nu een nieuwe route kiezen om onze plannen tot uitvoering te brengen. We willen aan de slag, het liefste samen met de andere overheden (als één overheid) en gebiedsgericht.

De verontreiniging van ons water is een strategisch onderwerp. We willen ons waterkwaliteitsbeleid herijken en we hebben een monitoringsvisie nodig, zodat we toegerust zijn op de nieuwe wet- en regelgeving en kunnen blijven voldoen aan de verwachtingen van onze stakeholders. We hebben ook aandacht voor energie en biodiversiteit (ter ondersteuning van onze opgaven) in deze begroting en we verwachten dat deze onderwerpen prominent op de agenda blijven staan om betrouwbaar en toekomstbestendig te kunnen zijn.

In deze tijden met meer afstand tussen burger en overheid zullen we in nauwe verbinding met onze omgeving moeten staan om draagvlak te krijgen voor de veranderingen die nodig zijn in het watersysteem. We willen erkend worden als waterautoriteit, zodat we invloed kunnen uitoefenen en de waterbelangen behartigen.

We ontwikkelen ons naar een strategische assetmanagementorganisatie om beter voorbereid te zijn op de uitdagingen zoals klimaatverandering. Het stelt ons in staat om de juiste balans tussen prestaties, risico's en kosten te hebben. Deze afweging wordt belangrijker, omdat onze opgaven en dus kosten toenemen.

De digitalisering, krapte aan grondstoffen en arbeidskrachten hebben invloed op onze organisatie. Het is essentieel om bij te blijven, zodat we digitale innovaties tot stand kunnen brengen en datagedreven kunnen werken. We verbeteren onze bestaande informatiesystemen en werken tegelijkertijd aan een digitale transformatie. Daarnaast zal er onverminderd aandacht zijn voor de security van alle systemen die wij gebruiken.

Hoewel data en technologie essentieel zijn voor ons werk, is het van cruciaal belang dat we de menselijke factor niet uit het oog verliezen. Uiteindelijk zijn het de mensen die ons werk doen. Hoe behouden we onze medewerkers en hoe zorgen we dat we een aantrekkelijke werkgever zijn?

De omgevingscan is aanleiding voor het tegen het licht houden van de visie op onze bedrijfsvoering. De externe factoren gecombineerd met andere manieren van werken als gevolg van bijvoorbeeld procesautomatisering en inzet van Artificial Intelligence (AI), gaan invloed hebben op de manier waarop wij ons werk doen. In 2025 komen we met een visie op hoe onze organisatie zich de komende jaren gaat ontwikkelen. Vervolgens zal dit vertaald worden naar benodigd personeel, maar bijvoorbeeld ook naar benodigde bedrijfspannen en dienstauto's. Hiermee krijgen we inzicht in de kostenkant van de organisatie voor de komende jaren. Naast de omgevingscan zijn ook vragen uit het AB gesteld over toekomstige ontwikkeling van onze organisatie o.a. over efficiëntie van de inzet van middelen en capaciteit reden geweest om een visie te ontwikkelen op onze organisatie.

Strategie en omgeving

Wat willen we bereiken?

Klimaatbestendig worden

We hebben in samenwerking met de provincie de Blauwe Omgevingsvisie (BOVi) 'Fryslân Klimaatbestendig 2050+' opgesteld. De BOVi is een langetermijnvisie voor een klimaatbestendige toekomst van het Friese watersysteem. De kaders van het Rijk over de sturende rol van water en bodem in de ruimtelijke ordening, zijn hierin vertaald naar Fryslân.

We gaan de komende jaren de BOVi concreter maken door deze te implementeren in ons beleid en in onze instrumenten. Aan het algemeen bestuur is beloofd om een BOVi-uitvoeringsprogramma te maken en dat te integreren in het Waterbeheerprogramma (WBP).

We zullen de BOVi ook inbrengen in processen van andere partijen die plannen maken voor de ruimtelijke ordening. We hebben de BOVi gebruikt als input bij de totstandkoming van het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) en brengen deze in bij actualisering van de Provinciale Omgevingsvisie (POVi).

In 2025/2026 bepalen we in hoeverre een herijking van de BOVi opportuun is, bijvoorbeeld gezien klimaatscenario's. De BOVi geeft met name een visie op het thema "voldoende". We zullen deze visie op een later moment kunnen verbreden met "veilig" en "schoon" met een visie op waterkerende landschappen en een visie op de waterketen.

Wat gaan we daar voor doen?

Opstellen tussenbalans Waterbeheerprogramma in het licht van de BOvi

We stellen vast in hoeverre het vigerende Waterbeheerprogramma (WBP) aansluit bij de BOvi. Met deze stap maken we concreter welke stappen we de komende jaren moeten zetten. De resultaten van deze tussenevaluatie worden gebruikt in de voorbereiding voor een nieuw WBP, waarmee we de koers aangeven voor de jaren 2028 tot en met 2033.

Opstellen boezemplan

We leveren in 2025 de eerste fase van het boezemplan op. In dit nieuwe boezemplan worden de keuzes rondom vasthouden, afvoeren en bergen uitgewerkt. In deze fase geven we op basis van een modelanalyse inzicht wanneer besluitvorming rondom extra maalcapaciteit moet plaatsvinden. Daarnaast geven we inzicht in de effecten van andere enkelvoudige maatregelen zoals bijvoorbeeld bergen en maalstop. Ook brengen we de effecten van meervoudige maatregelpakketten (combinaties van enkelvoudige maatregelen) in beeld.

Opstellen leidraad weging waterbelang

We werken aan het opstellen van de Leidraad Weging Waterbelang, die in de plaats komt van de Watertoets. Deze wordt in 2025 voorgelegd aan het algemeen bestuur. Met dit instrument borgen we dat het waterbelang meeweegt in ruimtelijke plannen. We betrekken gemeentes en provincie bij het opstellen, met als doel dat zij het waterbelang vroegtijdig meenemen en niet pas achteraf als wij de toets doen aan de hand van de Leidraad.

Inbrengen BOvi in provinciale omgevingsvisie

Eén van de speerpunten van onze belangenbehartiging in 2025 zal zijn om onze BOvi te laten landen in de POvi. De provincie legt hierin vast hoe de ruimtelijke ordening zich op de lange termijn moet ontwikkelen. Onze boodschap hierbij is dat water en bodem sturend moeten zijn bij de inrichting van de ruimte.

Wat willen we bereiken?

Klimaatneutraal worden

We passen ons niet alleen aan op de gevolgen van klimaatverandering, we streven er ook naar om onze eigen impact op klimaatverandering te verkleinen. Hiertoe hebben we een klimaatprogramma opgesteld, waarmee we energieneutraal, klimaatneutraal en circulair willen worden.

We streven naar verduurzaming, terwijl we ook moeten waarborgen dat onze energievoorziening betrouwbaar, beschikbaar en betaalbaar blijft. Ons werk vraagt veel energie en dan vooral elektriciteit. Energie is een strategisch onderwerp geworden voor ons als waterschap. We hebben te maken met netcongestie en de transportkosten stijgen door de grootscheepse uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet. Ook vanwege andere ontwikkelingen is de energieprijis de afgelopen jaren lastig voorspelbaar gebleken. Om grip te krijgen op de uitdagingen op dit terrein stellen we een energievisie op.

Het rapporteren over onze impact op mens en milieu, waaronder op het klimaat, wordt steeds belangrijker. Er is een toename van wet- en regelgeving die het organisaties verplicht om hierover transparant te zijn. Ook is er een groeiende druk vanuit publiek, banken en stakeholders om opener te zijn over de duurzaamheid van de activiteiten.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitvoeren en actualiseren klimaatprogramma

Uitvoeren klimaatprogramma

We voeren de energie- en duurzaamheidsmaatregelen uit ons klimaatprogramma uit en hanteren de uitgangspunten uit het programma voor al ons werk. We voeren daartoe de maatregelen uit die horen bij de 5 sporen van het klimaatprogramma. Via deze sporen willen we bereiken dat we:

- 1) energieneutraal worden,
- 2) fossielvrij zijn,
- 3) een klimaatneutrale en circulaire waterketen krijgen,
- 4) klimaatneutraal en circulair bouwen, beheren en onderhouden en ten slotte
- 5) samenwerken met andere partijen, zodat we van elkaar kunnen leren en gezamenlijk kunnen versnellen.

We werken door aan de invoering van duurzaam opdrachtgeverschap. Dit betekent dat we bij het opstellen, aanbesteden en uitvoeren van opdrachten duurzaamheidseisen stellen.

Een deel van de maatregelen voeren we binnen de drie primaire opgaven uit. Ze zijn daar als prestatie terug te vinden.

Energieneutraliteit is ons in de tijd meest nabije doel. We zorgen dat we vanaf 2025 energieneutraal zijn. We zijn energieneutraal wanneer we zelf evenveel energie opwekken als we gebruiken. Aandacht voor energieverbruik en investeringen in eigen duurzame opwekking zullen nodig blijven. Onze elektriciteitsvraag zal naar verwachting namelijk verder stijgen door klimaatverandering en door innovaties, zoals sensoren en nieuwe zuiveringstechnologieën. Ook zullen de aanstaande hogere normen voor waterkwaliteit en waterzuivering leiden tot een grotere elektriciteitsbehoefte.

In ons klimaatprogramma is het streven om in 2030 *klimaatneutraal* te zijn. Dat zijn we als we zo min mogelijk broeikasgassen uitstoten en de resterende uitstoot compenseren. In 2030 moet onze CO₂-uitstoot per saldo nul zijn. We brengen deze stapsgewijs omlaag. In 2025 stoten we daartoe 1/6e minder CO₂ uit dan in 2024.

Ons streven is ook om in 2050 100% *circulair* te zijn. Om dit bereiken moet alles wat we nu gebruiken straks herbruikbaar zijn: wanneer we bijvoorbeeld in 2050 een gemaal vervangen of een dijk renoveren, willen we alles wat we er nu in stoppen straks kunnen hergebruiken. Daarom is in het grondstoffenakkoord afgesproken dat we vanaf 2023 100% circulair uitvragen, vanaf 2030 100% circulair aanbesteden en 50% van de grondstoffen hergebruiken.

Actualiseren klimaatprogramma

Omdat het jaar 2030 nadert, willen de tussenbalans opmaken. Hoe staan we ervoor richting 2025 en hoe gaan we onze ambitie om klimaatneutraal te zijn in 2030 bereiken? Om dit vast te kunnen stellen maken we een routekaart 'klimaatneutraal en circulair WF' met de investeringen die nodig zijn om onze doelen te halen.

Opstellen energievisie

We stellen een energievisie en -strategie op ten behoeve van ons eigen energieverbruik, ons streven om klimaatneutraal te worden en om onze eigen rol in de energietransitie te bepalen. We werken uit hoe we ons energieverbruik kunnen verduurzamen, terwijl we tegelijkertijd onze energievoorziening betrouwbaar, beschikbaar en betaalbaar houden.

Deze energievisie wordt in 2025 aan het algemeen bestuur ter besluitvorming voorgelegd. We zullen het algemeen bestuur betrekken bij het opstellen ervan.

Opstellen aanpak implementatie CSRD

We verkennen in 2025 wat de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) kan betekenen voor Wetterskip Fryslân. Dit is een Europese richtlijn die bedrijven verplicht om te rapporteren over hun impact op mens en milieu. De CSRD is nog niet verplicht voor waterschappen. De kans bestaat dat dit de komende jaren verandert en de standaard wordt voor hoe te rapporteren over duurzaamheid. We willen vaststellen of CSRD ons kan helpen beter zicht te krijgen op onze impact op mens en milieu en welke stappen we in de komende jaren kunnen zetten om onze duurzaamheidsprestaties te verbeteren.

Bij het uitwerken van de routekaart zullen we ook onderzoeken welke andere mogelijkheden er zijn naast CSRD om te sturen op en rapporteren over duurzaamheid. We willen een lijn kiezen die past bij die van andere waterschappen en overheden.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren biodiversiteit ten behoeve van onze opgaven

We maken gebruik van ecosysteemdiensten die afhankelijk zijn van biodiversiteit. De natuur werkt voor ons. Planten zuiveren het water, houden oevers en dijken stevig en concurreren met exoten en blauwalgen. Daarmee verminderen of voorkomen ze overlast door bijvoorbeeld giftige stoffen, oeverafkalving, overmatige baggervorming, Amerikaanse rivierkreeften en grote waternevel. We laten in fysieke opgaven Waterveiligheid, Watersysteem en Waterketen zien welke maatregelen wij op het gebied van biodiversiteit nemen.

- In de opgave Watersysteem bestrijden we exoten en verbeteren en beschermen we de kwaliteit van het oppervlaktewater
- In de opgave waterveiligheid voorkomen we schade die dieren als bevers, dassen, invasieve rivierkreeften en muskusratten kunnen toebrengen aan keringen
- In de opgave Waterketen zal extra aandacht besteed worden aan het verbeteren van het onderhoud op onze eigen terreinen door Grienskip. We realiseren kansen op onze eigen gemalenterreinen en overige terreinen om de biodiversiteit te verbeteren.

Daarnaast moeten we voldoen aan wettelijke verplichtingen zoals de Kaderrichtlijn Water, beschermde soorten (Omgevingswet) en Europese Unielijst invasieve exoten. Aandacht voor biodiversiteit is daarmee onderdeel van ons reguliere werk, het draagt bij aan een effectief waterbeheer. Voor het oplossen van onze opgaven nemen we natuurlijke oplossingen mee in de afweging. We kijken dus breder dan alleen naar technische oplossingen. Biodiversiteit is een indicator voor een goede ecosysteemtoestand.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitvoering geven aan Utfieringsplan Bioferskaat

In het Utfieringsplan Bioferskaat is omschreven welke maatregelen we nemen om de biodiversiteit te verbeteren. Daar geven we ook in 2025 verder uitvoering aan. Dit doen we onder andere door middel van kennisuitwisseling binnen de organisatie maar ook met provincies, gemeenten en andere partijen. We werken samen met andere overheden voor het realiseren van groenblauwe dooradering. We dragen onze kennis en acties uit naar buiten.

Bijstellen beleid voor waterkwaliteit en ecologie

In het Coalitieakkoord staat het voornemen om een beleidsnota Flora en Fauna op te stellen in 2025. We verbeteren ons beleid ten aanzien van exoten en plaagsoorten. Ook het waterkwaliteitsbeleid heeft op punten nog verdere uitwerking, zoals de beleidsnota ecologie en vis en de verordeningen. In 2025 geven we hier in samenhang invulling aan. Waar nodig zullen uitvoeringsplannen en werkprotocollen uitgewerkt worden zoals een plan voor de bestrijding van invasieve rivierkreeften waarin keuzes worden afgewogen tegen de kosten, inspanningen en effectiviteit van de bestrijdingsmethoden.

Opstellen monitoringsvisie

We stellen een monitoringsvisie op die de basis zal vormen voor waarom, hoe en wanneer de waterkwaliteit en waterkwantiteit worden gemonitord. We kunnen deze visie op een later moment aanvullen op het gebied van waterveiligheid. We verzamelen op regelmatige basis informatie over ons watersysteem, zodat we kunnen bepalen wat de effecten zijn van getroffen maatregelen en of we daarmee de gestelde doelen halen. Deze doelen zijn gebaseerd op Europese en landelijke wet- en regelgeving. Monitoring geeft ons informatie over de staat van het water(systeem), waardoor wij ons kunnen positioneren als waterautoriteit en de stem van het water kunnen zijn. Hierbij zal ook aandacht moeten zijn voor de uitvoerbaarheid voor de organisatie, want hoe meer we meten hoe meer we weten en vervolgacties nodig kunnen zijn.

Wat willen we bereiken?

Innovatief zijn

Innovatie zien we als wezenlijk onderdeel van het waterschapswerk. Vanuit onze rol als waterautoriteit maken we verbinding met onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en de maatschappij om met nieuwe kennis en inzichten de wateropgaven aan te kunnen. Zo werken we onder andere samen met Wetsus en Centre of Expertise Water Technology (CEW) en innoveren we met andere waterschappen via het Waterschapshuis en de STOWA.

We ontwikkelen in 2024 een voorstel om ons innovatieprogramma verder te ontwikkelen langs drie lijnen: technologisch, data/digitaal en sociaal. We zorgen voor meer regie in ons innovatieprogramma. We vergroten de zichtbaarheid door te laten zien aan welke innovaties we werken.

Wat gaan we daar voor doen?

Ontwikkelen innovatiehub in de organisatie

Begin 2025 komen we met het advies aan het algemeen bestuur over onze verbeterde innovatiewerkwijze, om deze ook in 2025 te kunnen invoeren, waarbij er meer verbinding zal zijn tussen technologische, data/digitale en sociale innovatie. We gaan de processen borgen in de organisatie en verder professionaliseren. We versterken de samenwerking met de partners in ons externe innovatienetwerk.

We willen voor meer regie zorgen in ons innovatieprogramma door vanuit een innovatiehub te gaan werken. De precieze opzet waar nieuwe (digitale) technologieën en innovaties samenkomen, moet nog vorm krijgen. Een onderdeel ervan zal het datalab zijn met experts die samenwerken om data-gerelateerde vraagstukken te onderzoeken, nieuwe oplossingen te ontwikkelen en experimenten uit te voeren. Ook is dit de plek om nieuwe digitale technologieën te beproeven.

Wat willen we bereiken?

Versterken verbinding met de samenleving

We willen de verbinding met de samenleving versterken om effectiever, transparanter en in nauwe samenwerking met de gemeenschap te opereren. Zo komen we tot betere besluitvorming en kunnen we profiteren van kennis in de samenleving. Ook zal zo het draagvlak voor beslissingen kunnen vergroten, waardoor implementatie van beleid en projecten soepeler verlopen.

Door gebiedsgericht werken, samenwerking als één overheid en participatie in te zetten, zullen we als waterschap effectiever, responsiever en meer in lijn met de behoeften en verwachtingen van de samenleving opereren. Dit leidt tot een sterkere relatie met de gemeenschap die we dienen.

We hebben inmiddels gebiedsteams paraat waarmee we per gebied een aanspreekpunt hebben op operationeel, management en bestuurlijk niveau. We hebben zo ook zicht op de issues en gebiedsprocessen die er per gebied spelen. Wij zoeken de mogelijkheden op om in gebiedsprocessen onze wateropgaven in te brengen.

Wat gaan we daar voor doen?

Werken als één overheid en gebiedsgericht

We willen werken als één overheid, omdat we hiermee de dienstverlening aan burgers en bedrijven kunnen verbeteren door de overheid efficiënter, effectiever en coherenter te laten functioneren. Opgaven moeten ook steeds meer in samenhang en integraler worden opgepakt. We werken in de gebieden daarom nauw samen met provincie en gemeenten. Dat doen we bijvoorbeeld binnen Regiodeals, het uitvoeringsprogramma Friese IJsselmeerkust en landinrichtingen.

Samen met de betrokkenen zoeken we naar praktische en toekomstgerichte oplossingen. We gebruiken daarbij onze kennis en informatie over het watersysteem.

Daartoe werken we in 2025 samen met andere overheden onder andere aan:

FPLG

Met het wegvallen van het NPLG/FPLG, moet de realisatie van de bestaande doelen in samenwerking met provincie, gemeenten en gebieden op een andere manier zijn uitwerking krijgen. De eerste tranche van het maatregelenpakket krijgt invulling met Gebiedsgerichte Aanpak. Samen met de andere overheden moeten we duidelijkheid verkrijgen over hoe we samenwerken in dit traject en hierover afspraken maken.

FBWK

De provincie, het waterschap en de Friese gemeenten pakken in het Fries Bestuursakkoord Water en Klimaat (FBWK) gezamenlijk de regionale klimaatadaptatie op en hebben daarvoor de Friese klimaatadaptatiestrategie samengesteld. In 2025 loopt het huidige FBWK af. We ontwikkelen in 2025 met onze partners een nieuw FBWK voor de jaren 2026-2030 en spreken gezamenlijke doelen af voor het bebouwd gebied.

Elke regio telt

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft een aantal regio's in Nederland aangewezen vanuit het onderzoek 'elke regio telt'. De aanwijzing is een soort uitbreiding van de regiodeals en gaat over leefbaarheid en de opgaven in de regio's. Voor Fryslân zijn dit twee regio's: Zuidoost en Noord-Fryslân. Het rijk wil een langdurige perspectief en samenwerking met deze regio's. In de eerste helft van 2025 wordt toegewerkt naar een agenda. Vanuit het Wetterskip willen we onze opgaven inbrengen.

Versterken participatie

We willen een goede verbinding hebben met de omgeving. Participatie is een middel om deze verbinding te bevorderen. Een onderdeel van participatie is uitdaagrecht waarbij het gaat over het overnemen van taken door groepen burgers en/of maatschappelijk organisaties. Vanaf 2027 moet elk waterschap in zijn participatieverordening aangeven op welke wijze het invulling geeft aan uitdaagrecht, waarmee het optionele karakter is komen te vervallen.

Omdat in onze huidige participatieverordening nog niets is vermeld over het uitdaagrecht, werken we dit in 2025 uit en passen we de verordening aan. De vaststelling vindt in 2026 plaats. We starten in 2025 met het breder evalueren van het participatiebeleid. De aanpassingen voortkomend uit de evaluatie en de benodigde aanpassingen inzake uitdaagrecht kunnen gelijktijdig worden verwerkt in het participatiebeleid.

Stimulearje Frysk

Wy geane fierder mei it útfieren fan it Fryske taalbelied en moedigje ús minsken oan om Frysk te praten en te antwurdzjen yn de taal dêr't wy yn oansprutsen wurde. We wolle derfoar soargje dat it taalbelied fan Wetterskip Fryslân yn line is mei dat fan de provinsje, dy't yn 2024 in nije Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer makke hat mei it Ryk en dy't de taalnota 'Fansels Frysk' presintearre hat. Wy evaluearje de útfiering fan de foarnimmens yn ús 'Beliedsplan de Fryske taal by Wetterskip Fryslân 2020-2024'

Verbeteren kwaliteit van de bestuurlijke informatievoorziening

Door de afschaffing van één van de systemen voor onze bestuurlijke stukkenstroom is vernieuwing van het bestuurlijk informatiesysteem noodzakelijk. In 2024 is hiervoor een ontwerp gemaakt. Op basis hiervan implementeren we het nieuwe proces en systeem. De herinrichting biedt de gelegenheid om de bestuurlijke informatievoorziening ook kwalitatief te verbeteren. Hiervoor wordt gewerkt aan een visie, handboek en opleiding.

Tussentijdse evaluatie coalitieakkoord

In het coalitieakkoord is opgenomen dat er begin 2025 een tussentijdse evaluatie van de bestuursperiode en de uitvoering van dit coalitieakkoord wordt opgesteld. Op basis daarvan is het mogelijk dat afspraken en doelen bijgesteld of herzien worden. Hiermee willen we bereiken dat de voortgang van de uitvoering van de afspraken uit het coalitieakkoord inzichtelijk en actueel is.

Op basis van het coalitieakkoord is een uitvoeringsagenda opgesteld en vastgesteld. Deze is in 2024, samen met een omgevingsscan, als bijlage bij de Perspectiefnota gevoegd (bijlage 3). Daarbij is de voortgang op de verschillende onderwerpen beschreven. Deze wijze van rapporteren over de voortgang van de uitvoering van de afspraken in het coalitieakkoord willen we bestendigen in 2025 en verder. Op basis van de voortgang in de uitvoeringsagenda kunnen coalitiepartijen bepalen of zij afspraken en doelen willen herzien. De resultaten van deze evaluatie zijn input voor de Perspectiefnota 2026-2030.

Wat willen we bereiken?

Positioneren als waterautoriteit

Nog meer dan voorheen is 'spreken namens water' van belang. Om water en bodem daadwerkelijk sturend te laten zijn, om de BOvi echt te laten doorwerken, zullen we op meer plekken en manieren dan voorheen het belang van water zichtbaar moeten maken. En naast spreken namens water wordt ook meedenken namens water belangrijker: we zullen meer aan de voorkant met andere overheden en maatschappelijke partijen moeten meedenken om te ontwerpen/vorm te geven hoe de ruimtelijke ordening eruit moet zien. Hierin willen wij ons positioneren als de waterautoriteit, toonaangevend bij het ontwerp van het grote watersysteem en leidend bij de realisatie daarvan.

Wat gaan we daar voor doen?

Versterken behartiging van de waterbelangen

We willen meer inzetten op belangenbehartiging, waarbij nadrukkelijk een koppeling gemaakt is met het realiseren van externe financiering. We werken nu aan een aanpak voor belangenbehartiging en lobby-agenda. Naast het blijvend actualiseren van de lobby-agenda en de uitvoering daarvan, wordt de inbedding in de organisatie opgepakt.

Voor een efficiënte organisatie van het subsidiewerk richten we een subsidiebureau in dat ondersteuning kan bieden aan medewerkers die vragen hebben over subsidies (verkenning, inventariseren, aanvragen, projectaanvragen, verlening en dergelijke). Daarnaast dient het subsidiebureau als een kennispunt als het gaat om relevante Europese fondsen en rijksmiddelen.

Herijken strategisch communicatieplan

We gaan ons strategisch communicatieplan herijken, zodat wij onze positie als waterautoriteit kunnen versterken door middel van onze communicatie.

Ontwikkelen educatiestrategie

Om educatie in te zetten als manier om Wetterskip Fryslân zichtbaarder te maken en het waterbewustzijn te vergroten, ontwikkelen we een educatiestrategie. Hierin nemen we ook mee hoe het Woudagemaal (en andere assets) nog beter kunnen worden ingezet.

Voor de realisatie van het managementplan van het UNESCO Werelderfgoed ir. D.F. Woudagemaal stellen we een uitvoeringsplan op waarin ook wordt ingegaan op de vraag hoe Wetterskip Fryslân het Woudagemaal optimaal kan inzetten als educatie- en communicatie-instrument en voor onze positionering als waterautoriteit.

We doen in 2025 mee aan een herdenking dat het 200 jaar geleden is dat een watersnood Friesland raakte. We verbinden deze herdenking aan onze boodschap dat we ons moeten aanpassen aan klimaatverandering.

Ontwikkelen beleid voor waterschapserfgoed

Erfgoed bestaat uit culturele en natuurlijke plekken en objecten die we graag willen behouden voor toekomstige generaties. In ons beheergebied zijn bijzondere bouwwerken, structuren en gewoontes die het landschap bepalen. Ze laten zien welke keuzes in het verleden zijn gemaakt. Watererfgoed zorgt voor waterbewustzijn en identiteit van regio en de mienskip. Daarnaast staat we soms voor de vraag wat we moeten doen met waterschapsobjecten als deze uit functie raken.

We gaan kaders ontwikkelen voor hoe om te gaan met het waterschapserfgoed. Eind 2025 ligt er een beleidskader en een uitvoeringsplan.

Uitvoeren Blue Deal als Dutch Water Authority

Het programma Blue Deal heeft tot doel om in 2030 20 miljoen mensen wereldwijd aan schoon, voldoende en veilig water te helpen. De waterschappen verenigt in de Dutch Water Authority (DWA) stellen zich daarbij op als een partner bij het zoeken naar oplossingen. Wetterskip Fryslân is penvoerder in het samenwerkingsprogramma Blue Deal Mozambique. Het programma ondersteunt de drie Mozambikaanse waterschappen om hun taken op het gebied van planning en administratie, waterveiligheid, watervoorziening en waterkwaliteit te verbeteren. We ondersteunen de gemeente Beira bij haar taken wat betreft sanitatie en stedelijk waterbeheer.

Naast de Blue Deal Mozambique zetten wij onze expertise in voor de partnerschappen Indonesië en Peru.

Ook vanuit andere landen komt de roep om samenwerking en kennisdeling, zoals voor Oekraïne en het Caribisch gebied. Dit biedt kansen voor een meer internationaal gerichte innovatie strategie. Het huidige beleid geeft onvoldoende houvast voor het benutten van deze kansen. In 2025 starten we daarom met het actualiseren van ons internationaal beleid.

Assetmanagement

Wat willen we bereiken?

Transitie van traditionele beheerorganisatie naar assetmanagementorganisatie

We willen zoals is beschreven in ons Strategisch Assetmanagementplan (SAMP) groeien van een traditionele, reactieve beheerorganisatie naar een volwassen assetmanagementorganisatie. Doel is om voor onze assets zo optimaal mogelijke keuzes te maken op basis van kosten, prestaties en risico's. Hierbij willen we verder vooruitkijken en rekening houden met ontwikkeling die op ons afkomen.

Deze transitie is van invloed op de manier waarop we werken en heeft directe impact op werkprocessen, organisatiecultuur en het vastleggen en inzetten van data.

Wat gaan we daar voor doen?

Definiëren basiselementen assetmanagementorganisatie

Om te werken als assetmanagementorganisatie is het nodig een aantal basiselementen te definiëren. Denk hierbij aan rollen, taken, verantwoordelijkheden en processen. Deze basiselementen en de acties die beschreven staan in het SAMP vertalen we naar een uitvoeringsplan waarmee we ons in de komende jaren stap voor stap ontwikkelen.

Implementeren proces gericht werken

Eén van de basiselementen voor de transitie naar assetmanagementorganisatie is procesgericht werken. Helderheid en inzicht in processen helpt bij het begrijpen van hoe werkzaamheden worden uitgevoerd. Dit verhoogt de transparantie en geeft goed weer wie welk rol, taak en verantwoordelijkheid heeft.

Als onderdeel van de implementatie van assetmanagement starten we in 2025 met het in kaart brengen van de beheer- en onderhoudsprocessen. Deze beschrijven en borgen we op een eenduidige manier met het WILMA -model. Dit staat voor Waterschap Informatie & Logisch Model Architectuur en wordt gezien als de referentiearchitectuur van de waterschappen. Indien de beschreven processen verschillen van de huidige praktijk, begeleiden we medewerkers bij het aanpassen van de werkwijze.

Kennisniveau assetmanagement vergroten

Om de kennis en bewustwording van assetmanagement in eigen huis te vergroten, ontplooiën we diverse activiteiten. We starten in 2025 met introductiepresentaties over assetmanagement. Voor een vervolg zijn de inzet van een serious game en uitwisselingen met andere waterschappen en organisaties die ervaring hebben met assetmanagement in beeld.

Wat willen we bereiken?

Komen tot een integraal informatiemanagement

Informatievoorziening rondom assets is belangrijk voor het maken van gefundeerde keuzes als het gaat om prestaties, kosten en risico's van assets. Dit vraagt om datagedreven werkprocessen en werkwijzen.

Omdat we worden geconfronteerd met steeds meer wetgeving en verplichtingen rondom ons informatielandschap, is de afgelopen jaren in kaart gebracht voor welke opgaven we staan. Op deze 'Routekaart Informatievoorziening (IV)' zijn verschillende doelstellingen en projecten benoemd. De ontwikkeling die wij doormaken om duurzaam datagedreven te kunnen werken sluit aan bij de bestuurlijke visie op digitale transformatie, zoals gepubliceerd in 'De Vaarkaart - Unie van Waterschappen'.

De komende jaren werken we aan de continuïteit van de informatievoorziening en nemen we afscheid van verouderde systemen en infrastructuur met een aflopende levensduur. We leggen daarmee de basis om assetmanagement verder te ontwikkelen.

Wat gaan we daar voor doen?

Uitwerken en implementeren informatiearchitectuur assetmanagement

Als basis voor datagedreven werken, werken we toe naar een integrale informatievoorziening. Het is belangrijk om hiervoor een informatiearchitectuur op te stellen en te implementeren die ons in staat stelt om data efficiënt te kunnen vastleggen, beheren en ontsluiten. Hiermee kunnen we gefundeerde keuzes maken op basis van prestaties, kosten en risico's van assets.

Implementeren nieuw geoinformatiesysteem

Een belangrijk fundament onder het waterschapswerk en assetmanagement is het geografisch informatiesysteem (GIS). Het huidige systeem bereikt in 2026 het einde van zijn technische levensduur. In een samenwerkingsverband van 5 waterschappen en een consortium werken we aan een nieuwe oplossing. Deze voldoet aan het WILMA-model en ons Informatiebeleidsplan IM 3.0 en draagt bij aan de doelstellingen voor een integrale informatievoorziening. We werken met de deelnemende waterschappen toe naar landelijke standaarden en sectorale uniformering om de uitwisseling van informatie gemakkelijker te maken en efficiëntie in beheer te behalen.

Implementeren nieuw onderhoudsmanagementsysteem

Het project herinrichten onderhoudsmanagement draagt bij aan het fundament voor het sturen op kosten, prestaties en risico's. We vervangen een verouderde applicatie voor het bijhouden van onderhoudsinformatie. Het nieuwe onderhoudsmanagementsysteem is een van de bronsystemen voor ons assetmanagement en draagt bij aan het uniform en slimmer maken van de werkprocessen.

Implementeren geautomatiseerde assets

We investeren in het optimaliseren en beheersbaar maken van de procesautomatisering en maken deze bestand tegen digitale bedreigingen. Hiervoor maken we in 2025 een plan en een investeringsplanning.

Vernieuwen informatiesysteem laboratorium

Het Laboratorium Informatie Management systeem (LIMS) vormt het fundament van de laboratoriumprocessen. We richten de administratieve processen en analysemethoden in, en koppelen de benodigde apparatuur om een naadloze workflow te garanderen.

De oplossing sluit aan op de WILMA-uitgangspunten en wordt gerealiseerd als een cloudgebaseerde Platform as a Service (PaaS) -oplossing, zoals beschreven in het Informatiebeleidsplan IM 3.0. Dit zorgt voor meer flexibiliteit en schaalbaarheid. Parallel wordt het kwaliteitsmanagementsysteem (KMS) geïmplementeerd volgens de NEN/ISO17025-norm.

Gedurende het project testen en valideren we het systeem doorlopend, zodat analysemethoden en apparatuur correct functioneren en de datamigratie succesvol verloopt.

We hanteren een gefaseerde Go-Live, waarbij eerst de administratieve functies worden uitgerold, gevolgd door analysemethoden en apparatuur. Gebruikers krijgen tijdens het hele proces training en ondersteuning.

Bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

Beheersbaar en voorspelbaar zijn

Een beheersbare en voorspelbare ICT-omgeving is essentieel omdat hieraan intern en extern steeds hogere eisen worden gesteld. Om de toenemende afhankelijkheid en complexiteit van de informatievoorziening het hoofd te bieden werken we volgens een architectuurbenadering. Het helpt ons om een beheersbare, voorspelbare en veilige informatievoorziening op te bouwen die voldoen aan onze eisen.

Wat gaan we daar voor doen?

Informatievoorziening vereenvoudigen

Waar mogelijk vervangen we informatiesystemen met cloudoplossingen om de complexiteit van onderhoud te beperken. De focus komt daarmee meer op functionaliteit te liggen.

We standaardiseren en automatiseren processen.

We automatiseren en standaardiseren processen om een zo efficiënt, veilig en betrouwbaar mogelijk ICT- en informatielandschap te creëren. We vervangen systemen met nieuwe oplossingen zodat meer gegevens automatisch worden uitgewisseld en bijgewerkt.

Wat willen we bereiken?

Verslimmen en innoveren

We willen vanuit het programma Digitale Transformatie (DT) een bijdrage leveren aan het tot stand brengen van concrete innovatieve projecten en een innovatieve mindset, die bijdraagt aan vernieuwing en verbetering van werkprocessen.

Wat gaan we daar voor doen?

We zetten nieuwe digitale technologie en datagedreven oplossingen in

De afgelopen jaren hebben we vanuit het programma Digitale Transformatie (DT) gewerkt aan concrete innovatieve projecten en een innovatieve mindset, die bijdraagt aan vernieuwing en verbetering van werkprocessen. In 2025 ronden we het programma DT af en borgen we digitale innovatie in de organisatie.

We voeren experimenten uit met nieuwe digitale technologieën

Vanuit het programma DT zijn nieuwe digitale technologieën geïnitieerd en uitgewerkt. In 2025 ronden we het programma af en zorgen we dat de cultuur in de organisatie blijvend openstaat voor experimenten.

Wat willen we bereiken?

Vervangen en vereenvoudigen van verouderde Informatievoorziening

Er is een aantal verouderde systemen actief in ons ICT-landschap. De doelstelling is om verouderde applicaties en infrastructuur uit te faseren. De vervanging van een aantal informatiesystemen biedt de mogelijkheid om ontbrekende functionaliteiten toe te voegen en biedt het de kans om verouderde infrastructuur te vervangen door moderne en betrouwbare apparatuur.

Wat gaan we daar voor doen?

We vervangen verouderde applicaties

Oude applicaties en informatiesystemen worden vervangen of afgeschaft. Hiermee kunnen we verouderde software en databases opruimen en uitschakelen.

We vervangen verouderde infrastructuur

Bij het vervangen van oude softwareapplicaties ruimen we verouderde fysieke ICT-infrastructuur op en nemen we afscheid van onbetrouwbare onderdelen. De vervanging van oude ICT-systemen voor procesautomatisering biedt kansen voor een betere beveiliging en verdere automatisering.

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendig en financieel gezond waterschap zijn

Het worden van een toekomstbestendig en financieel gezond waterschap is een belangrijke ambitie in ons coalitieakkoord. De dynamiek van ontwikkelingen in onze omgeving verandert. Het is belangrijk hierop zo goed mogelijk in te spelen en ons hierop aan te passen. In de Perspectiefnota 2025-2029 hebben we de bekende effecten van onzekerheden en risico's zo goed mogelijk vertaald in het effect op de nettolasten.

Wat gaan we daar voor doen?

Opzetten risicomanagement

In 2023 zijn we gestart met het professionaliseren van risicomanagement nadat het beleid hiervoor was vastgesteld door het algemeen bestuur. De professionalisering is in 2024 voortgezet en verdiept. Risico's en beheersmaatregelen zijn vastgesteld en per opgave opgenomen in een risicoregister. Hiermee sluit het risicomanagementproces aan op de P&C-cyclus. In 2025 nemen we een applicatie in gebruik om de samenhang en efficiëntie te bevorderen. We maken risicobewust werken onderdeel van het management ontwikkelprogramma.

Opstellen kaders en inrichten financiële projectadministratie

Vanwege de toenemende omvang en complexiteit van projecten is het van belang om de (financiële) sturing en beheersing waar mogelijk te verbeteren. We moeten zowel lopende als afgeronde projecten nauwlettend volgen en leren van onze ervaringen. Een goede financiële projectadministratie geeft inzicht in de kosten en baten van onze projecten, en draagt bij aan een financieel gezond en toekomstbestendig waterschap.

De kaders voor de financiële projectadministratie zijn verankerd in het integraal financieel beleid dat in 2024 vastgesteld wordt door het algemeen bestuur. In 2025 worden onze processen op basis van deze kaders ingericht. Tevens wordt in 2025 een applicatie geïmplementeerd om de projectbeheersing verder te versterken.

Actualiseren aanbestedingsbeleid

De aandacht voor diversiteit en voor regionale bedrijven trekken we door in het werk dat we inkopen en aanbesteden. Bij gebiedsgerichte aanpak werken we graag met mensen en partijen uit het gebied, om optimaal kennis en ervaring uit het gebied te benutten. We zullen ons inkoop- en aanbestedingsbeleid op dit punt herzien. Daarin leggen we ook nadruk op onder andere innovatie, verduurzaming en sociaal-maatschappelijk ondernemen. Dit inkoop- en aanbestedingsbeleid leggen we voor aan het algemeen bestuur.

Opzetten rechtmatigheidsverantwoording

Onderdeel van een toekomstbestendig financieel gezond waterschap is dat het dagelijks bestuur vanaf 2025 een zogenaamde rechtmatigheidsverantwoording levert bij de jaarstukken. In deze verklaring stelt het dagelijks bestuur dat de financiële feiten in de jaarrekening tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de geldende regelgeving. Om een onderbouwde uitspraak over rechtmatigheid te kunnen doen, borgen en controleren we de naleving van wet- en regelgeving in processen.

Aanpassen belastingstelsel

In de afgelopen jaren is veel tijd en energie gestoken in de aanpassing van het belastingstelsel voor de waterschappen. Het ontwerp van het nieuwe belastingstelsel is op 23 april 2024 door de Tweede Kamer vastgesteld. Na goedkeuring door de Eerste Kamer treedt het nieuwe stelsel naar verwachting op 1 januari 2026 in werking. In 2025 gaan we verder met de voorbereiding voor het invoeren van het nieuwe belastingstelsel. Dit houdt onder meer in het vaststellen van een nieuwe kostentoedeling voor de watersysteemheffing. Ook is het nodig verschillende verordeningen aan te passen en vast te stellen. In de loop van 2025 praten we het algemeen bestuur bij over de wijzigingen in het nieuwe belastingstelsel en de consequenties hiervan.

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijke werkgever zijn met competente medewerkers

De huidige medewerkers zijn onze ambassadeurs. Als zij tevreden zijn over hun rol en hun werkgever, staat de deur voor nieuw personeel al open. Voor het huidige personeel willen we goed werkgeverschap blijven vervullen. Voor aankomende medewerkers zijn we aantrekkelijk, dat willen we zo houden.

Wat gaan we daar voor doen?

Werken aan een goed kwantitatief en kwalitatief personeelsbestand

Behoeften en verwachtingen van werknemers veranderen geleidelijk. Dit vraagt om monitoring en herijking om een aantrekkelijke werkgever te blijven. In 2025 starten wij met/ werken wij aan:

1. Een leiderschapsprogramma voor (toekomstige) leidinggevenden.
2. Optimaliseren van arbeidsmarktcommunicatie.
3. Onderzoek naar de toepassing data-analyse binnen HR (bijvoorbeeld in- en uitstroom).
4. Het herzien van het On-boarding-traject en het ontwikkelen van ondersteuning voor jonge ambtenaren.

Wat willen we bereiken?

We zijn een datagedreven organisatie

We willen meer inzicht verkrijgen door data te combineren en te analyseren. Onze organisatie hanteert een datagedreven werkwijze, waarbij we onze medewerkers het vertrouwen en de middelen geven om te experimenteren. Zo kunnen technologie effectief inzetten voor gerichte verbeteringen.

Wat gaan we daar voor doen?

Opstellen databeleid

We ontwikkelen een databeleid met kaders en uitgangspunten voor privacy, ethiek en veiligheid, en voeren richtlijnen in om deze effectief te waarborgen.

Veranderen manier van werken en samenwerkingsvormen

We voeren de Routekaart Informatievoorziening uit. Hiermee ondersteunen we de transformatie naar een datagedreven organisatie.

Op orde brengen en houden van de datahuishouding;

We zetten vervolgstappen om de data op orde te brengen en herijken processen rondom registraties, zodat we de datahuishouding optimaliseren.

Invulling geven aan samenwerking en inkoop met het Waterschapshuis

De samenwerking met het Waterschapshuis (hWh) wordt geïntensiveerd, inclusief het versterken van inkoopprocessen. Met hWh werken aan de verdere uitwerking van de strategienota en de bijbehorende themaplannen.

Wat willen we bereiken?

Zorgen voor een duurzame werkomgeving

We houden onze assets op peil. Het gaat daarbij om de instandhouding en het gebruik. Ten aanzien van huisvesting onderscheiden we technische gebouwen, zoals op de rwzi's, en overige gebouwen. Overige gebouwen zijn ons hoofdkantoor, de werkplaatsen, het bezoekerscentrum bij het Woudagemaal en (verhuurde) woningen.

Wat gaan we daar voor doen?

Ontwikkelen visie op huisvesting/ overige gebouwen

In 2025 ontwikkelen we een visie op huisvesting ten behoeve van de 'overige gebouwen'. Dit wordt de basis voor een plan voor beheer en onderhoud en voor hoe we de objecten het beste kunnen inzetten om ons werk te blijven doen en wat dit kost. Het plan is gereed in het eerste kwartaal van 2026.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en de lasten voor de opgave Bestuur en organisatie opgenomen. Deze zijn per beleidsproduct weergegeven, waarbij de indeling naar beleidsproduct gelijk is aan de landelijke standaardindeling voor waterschappen.

bedragen x € 1.000

Opgave Bestuur en organisatie	Actuele begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten						
Beheerinstrumenten watersystemen	0	124	124	124	124	124
Beheersinstrumenten waterkeringen	0	29	29	29	29	29
Belastingheffing	3	3	3	3	3	3
Bestuur	77	185	185	185	185	185
Eigen plannen	0	536	536	536	536	536
Externe communicatie	-0	440	440	440	440	440
Ondersteunende Beheerproducten	746	1.496	1.312	1.269	1.270	1.270
Plannen van derden	-0	700	700	700	700	700
Totaal Baten	826	3.513	3.329	3.286	3.288	3.288
Lasten						
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-285	-288	-291	-294	-297	-297
Beheerinstrumenten watersystemen	-1.354	-1.709	-1.759	-1.802	-1.856	-1.897
Beheersinstrumenten waterkeringen	-473	-566	-577	-596	-607	-617
Belastingheffing	-3.486	-3.449	-3.729	-3.826	-3.839	-3.850
Bestuur	-5.765	-6.562	-6.728	-6.898	-7.073	-7.208
Eigen plannen	-2.378	-4.547	-4.274	-4.264	-4.192	-4.253
Externe communicatie	-96	-535	-546	-557	-569	-569
Invordering	-1.922	-1.882	-2.048	-2.101	-2.101	-2.101
Ondersteunende Beheerproducten	-38.858	-37.637	-37.437	-38.018	-38.499	-39.198
Plannen van derden	-728	-1.022	-1.035	-1.048	-1.062	-1.071
Totaal Lasten	-55.344	-58.196	-58.423	-59.404	-60.094	-61.060
Totaal opgave	-54.518	-54.683	-55.094	-56.118	-56.807	-57.772
Mutaties reserves						
Onttrekkingen						
Stortingen						
Totaal mutaties reserves						
Netto lasten opgave						

Toelichting op Wat mag het kosten?

Begroting 2025 in vergelijking met 2024

Anders dan voorgaande jaren worden de baten en lasten van begroting 2025 - 2029 afzonderlijk gepresenteerd. Dit was in de begroting 2024 nog niet het geval. Dat zorgt bij een aantal beleidsproducten voor een scheve vergelijking omdat de baten in 2024 gesaldeerd zijn met de lasten. Deze worden niet afzonderlijk toegelicht.

Significante afwijkingen

Naast de reguliere budgettoename ten gevolge van de loon- en prijsindexaties worden hieronder de significante afwijkingen per beleidsproducten weergegeven:

Eigen Plannen

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

De oorsprong van dit project gaat terug naar 2016. Destijds is besloten om de jaarlijkse bijdrage van € 100.000 uit het innovatiebudget te financieren. Feitelijk beschouwd gaat het DAW (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) niet om innovatie. Door het DAW te financieren naast het innovatiebudget ontstaat weer ruimte voor innovatieprojecten. Het DAW wordt in 2027 afgerond.

Opstellen Visie op de waterketen

De Visie op de Waterketen vervangt de in 2019 vastgestelde Beleid- en beheernota waterzuiveren. In deze nieuwe Visie voor de Waterketen wordt de gehele waterketen meegenomen. Dit betekent dat ook onze waterpartners (waterbedrijf, gemeenten en de provincie) worden betrokken. Daarnaast ontwikkelen we een strategie (hoe we de visie bereiken) en een uitvoeringsagenda (wat we hiervoor gaan doen). In de visie verwerken we de herziene EU-richtlijn Stedelijke afvalwater. Daarnaast blijft de KRW (ook na 2027) een rol spelen als het gaat om hoe om te gaan met zeer –zorgwekkende stoffen (waaronder zware metalen en bestrijdingsmiddelen) en medicijnresten. De visie wordt in 2026 afgerond. In 2025 gaat het om € 150.000.

PHA2Scale Transitiefase

Caleyda is een waardevol product, waarvoor de waterschappen de belangrijkste grondstof PHA kunnen leveren. Wetterskip Fryslân heeft hierin geïnvesteerd met vier andere waterschappen. Het project heeft ons naast (technologische) kennis, ook veel aanzien opgeleverd. Het project wordt niet alleen in Nederland, maar ook ver daarbuiten gevolgd door potentiële afnemers.

Deze ruimtevrager brengt het project de laatste stap die nodig is om een productiefaciliteit te realiseren zodat het product een marktintroductie kan krijgen. Voor deze laatste stap wordt € 200.000 ingezet.

Ondersteunende beheerproducten

Brandstofprijzen

Zowel het groot materieel, bestaande uit tractors, kranen en dergelijke als de werkbussen, gebruiken HV-100 als brandstof, passend bij de duurzaamheidsdoelstellingen. De lasten in de begroting jaar 2025 nemen met € 200.000 toe ten opzichte van de vorige begroting door de hogere marktprijs.

Veilig werken

Strengere regelgeving vraagt om meer onderzoek voorafgaand aan het uitvoeren van werkzaamheden aan elektrische installaties. De lasten in de begroting jaar 2025 nemen met € 75.000 toe als gevolg van de aangescherpte veiligheidseisen.

Informatieveiligheid

In 2025 verbeteren we de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de geautomatiseerde installaties in het kader van informatieveiligheid. Het proactief beschermen tegen cyberdreigingen, het voldoen aan wet- en regelgeving zoals de AVG, WPG, BIO en CSIR-normen¹, en het naleven van de herziene NIS²-richtlijn zijn essentiële maatregelen om de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatie te waarborgen. Hiermee is een lastenstijging van € 445.000 gemoeid.

Circulaire bedrijfsvoering

Het inkopen van goederen, diensten en werken is onderdeel van onze bedrijfsvoering. Met de keuzes die we hierbij maken, kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen en het duurzaam (her)gebruik van materialen. Hiervoor is in 2024 een uitvoeringsprogramma circulaire bedrijfsvoering gemaakt. Met de uitvoering daarvan voldoen we aan de afspraken uit de landelijke transitieagenda circulaire economie. De coördinator van het uitvoeringsprogramma verzorgt de verankering van de duurzame doelen in het inkoopbeleid. Het gaat om het aansturen van het uitvoeringsprogramma circulaire bedrijfsvoering, het coördineren van onderwerpen die gerelateerd zijn aan inkoop en aanbesteding gerelateerde onderwerpen en de samenwerking met anderen zoals de Vereniging Circulair Friesland. Voor de coördinator is jaarlijks € 60.000 beschikbaar.

Focus op energie

De energietransitie en de energiecrisis door geopolitieke ontwikkelingen hebben invloed op de energievoorziening in Nederland. Dit maakt de energievoorziening, samen met de afhankelijkheid van energie, tot een strategische asset voor de waterschappen. In het E3B-project van de Unie van Waterschappen is geconcludeerd dat de waterschappen per direct aan de slag moeten met het organiseren van een betaalbare, betrouwbare en beschikbare energievoorziening. In 2025 maken we daarvoor een energievisie met bijbehorend uitvoeringsprogramma. Het is belangrijk de uitvoering daarvan goed te organiseren. Daarvoor stellen we een energieteam samen met een duidelijke opdracht en inbedding in de organisatie. Hiervoor is jaarlijks € 120.000 beschikbaar.

Investeringen 2025 - 2029

Investerings

(bedragen x € 1.000)

	Verzamelbesluit	2025	2026	2027	2028	2029
Emissie loos, energie neutraal en duurzaam	A	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Klimaatadaptatiepad	B	500	1.000	2.500	9.000	12.500
Klimaatadaptatiepad GLB-NSP	A	500	1.000	2.500		
Vervanging hard- en software	A	410	410	410	410	410
ICT actualisatie omgevingswet	A		300			
Vervanging materieel, voertuigen en overig	A	1.037	467	1.932	65	265
Laboratorium	A	216	270	270	270	270
Totaal		7.663	8.447	12.612	14.745	18.445

A = voorstel tot vrijgave via verzamelbesluit bij begroting 2025

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

